

Môn thứ 3: QUÁN DUYÊN

Lại nữa, duyên của các pháp không thành. Vì sao?

*Pháp các duyên rộng lược
Trong ấy không có quả
Trong duyên nếu không quả
Làm sao từ duyên sinh?*

Quả của bình v.v... không có trong mỗi một duyên, trong sự hòa hợp cũng không có. Nếu không có trong hai môn, sao lại nói từ duyên sinh?

Hỏi: Sao gọi là các duyên?

Đáp:

*Bốn duyên sinh các pháp
Lại không duyên thứ năm
Nhân duyên, Thứ đệ duyên
Duyên duyên, Tăng thượng duyên.*

Bốn duyên: Duyên nhân. Duyên thứ đệ. Duyên duyên. Duyên tăng thượng.

Duyên nhân: là pháp tùy thuận với sự sinh khởi của đối tượng theo. Hoặc đã tùy thuận theo sinh, nay tùy thuận theo sinh, sẽ tùy thuận theo sinh. Pháp ấy gọi là Duyên nhân

Duyên thứ đệ: Pháp trước đã diệt, theo thứ lớp sinh, gọi là duyên thứ đệ.

Duyên duyên: Tùy thuận theo pháp vốn nghĩ đến mà hoặc khởi thân nghiệp, khởi khẩu nghiệp, khởi tâm, tâm số pháp, gọi là Duyên duyên.

Duyên tăng thượng: Vì có pháp này nên pháp kia được sinh. Pháp này làm duyên tăng thượng cho pháp kia.

Bốn duyên như thế đều không có quả trong nhân.

Nếu trong nhân có quả thì phải rời các duyên mà có quả, nhưng thật ra thì lìa duyên không có quả.

Nếu trong duyên có quả, thì phải rời nhân mà có quả nhưng thật ra lìa nhân không có quả.

Nếu ở duyên và nhân mà có quả, thì đúng là có thể được, nhưng theo lý để tìm tòi thì không thể được. Thế nên, hai chỗ đều cùng cũng không có. Như vậy, trong riêng mỗi một không có, trong hòa hợp cũng không có, sao được nói là quả từ duyên sinh?

Nếu quả không (có) trong duyên

*Mà từ trong duyên xuất Quả này sao không
từ Trong chẳng duyên phát ra.*

Nếu cho quả không có trong duyên mà từ duyên sinh ra, thì sao không từ chẳng phải duyên mà sinh ra? Vì cả hai đều cùng không có, nên không có nhân duyên có thể sinh ra quả, nghĩa là vì quả không sinh, nên duyên cũng không sinh. Vì sao? Vì trước duyên, sau quả. Vì duyên, quả không có, nên tất cả pháp hữu vi đều không. Vì pháp hữu vi không, nên pháp vô vi cũng không. Vì hữu vi, vô vi không, nên làm sao có ngã?
